

ЄВРОПЕЙСЬКА КОНСТИТУЦІЯ: СТРУКТУРА, ГОЛОВНІ ЗДОБУТКИ, ПРОЦЕС РАТИФІКАЦІЇ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Договір про Конституцію для Європи є новим установчим договором Європейського Союзу без обмеженого терміну дії, який чітко визначає повноваження, права та обов'язки Союзу й держав-членів, його інституціональну структуру, процедури, цілі та сфери політики. Він спрощує правову структуру Союзу та запроваджує низку інституціональних змін для поліпшення ефективності його роботи.

Ключові слова: Європейський союз, Конституція, ратифікація, договір, Хартія, Європа, Лісабонська угода.

Abstract

The Constitutional Treaty for Europe is a new constituent agreement of the European Union without a time limit which clearly defines the powers, rights and obligations of the Union and the member states, its institutional structure, procedures, objectives ad policy areas. it simplifies the legal structure of the Union and introduces a series of institutional changes to improve the efficiency of its work. The main objective of the UE Constitution is to make the Union more effective and democratic.

Keywords: European Union, Constitution, ratification, treaty, Charter, Europe, Lisbon deal.

Структура Європейської Конституції

Бажання прийняти Конституцію Європейського Союзу слід розцінювати як прагматичну спробу розробити основну юридичну основу для держав-членів європейської спільноти. Одночасно її слід розцінювати і як романтичну спробу досягнення певного ідеалу державного устрою, яким в певній мірі слід вважати ЄС [1]. Основна мета Конституції ЄС – зробити Союз більш ефективним та демократичним [2]. За структурою Конституція для Європи розділена на частини, які в свою чергу, складаються із розділів та підрозділів. Договір про запровадження Конституції складається з Преамбули, 448 статей, викладених у чотирьох частинах, та додаткових протоколів.

У першій частині визначені основні елементи конституційного устрою ЄС: цінності та цілі Союзу; розподіл повноважень між державами-членами та Союзом, а також окреслено процедури ухвалення рішень у інституціях ЄС. Окрім цього, у цій частині містяться положення щодо громадянства Союзу, та визначаються принципи демократії та фінансової політики Союзу.

У другій частині викладена «Хартія основних прав Союзу» (грудень 2000 року) [3]. У Хартії основою класифікації обрані не вид або сфера застосування права, а цінність, на яких вони базуються та які вони захищають – людська гідність, свобода, рівність, солідарність. Вона містить преамбулу, в якій не наведено юридичних норм (вказано причини та цілі прийняття Хартії, її джерела, основоположні цінності) та 54 статті, згруповані у 7 розділів. Головною ідеєю преамбули та всієї Хартії є проголошення в абзаці 2 того, що ЄС «поміщає людську особистість у центр своєї діяльності шляхом введення громадянства Союзу та створення простору свободи, безпеки та правосуддя» [4].

У третій частині Конституції для Європи в основному закріплено положення Договору про заснування Європейського Співтовариства (лютий 1992) або Маастрихтський договір, що визначають засади внутрішньої та зовнішньої політики Європейського Співтовариства. Договір є черговою ґрунтовною реформою установчих договорів, знаменуючи собою перехід до наступного етапу інтеграції – економічного та валютного союзу (7 розділів). В Маастрихтському договорі затверджено зміну назви «Європейське економічне співтовариство» на «Європейське співтовариство», що зумовлено додаванням до Договору про заснування ЄврАзЄС постанов, які регулюють позаекономічні питання [5].

У четвертій частині окреслені положення щодо порядку набуття чинності та внесення до неї змін, прикінцеві положення Конституції для Європи.

Головні здобутки Європейської Конституції

Головними здобутками Конституції для Європи є:

- проголошується відкритість ЄС для «всіх європейських країн, які поважають цінності ЄС і вважають за потрібне втілювати їх спільно»;
- Конституція підтверджує принципи вільного пересування людей, товарів, послуг і капіталів, однак наголошує, що ЄС «поважатиме національні ідентичності країн-членів, базовані на їхній політичній та конституційній структурі»;
- громадянство Союзу не витісняє громадянства держав-членів, а лише доповнює його. Громадянин ЄС має право голосувати і висувати на виборах до Європейського парламенту, звертатися до органів ЄС будь-якою офіційною мовою ЄС і отримувати відповідь цією ж мовою;
- вдосконалено структуру інститутів та органів Європейського Союзу шляхом їх демократизації;
- запроваджено досконалішу модель поділу компетенцій;
- значно спростила система нормативно-правових актів Європейського Союзу;
- Європейський Союз набуває статусу юридичної особи й заміняє собою Європейське співтовариство та Євроатом [6].

Ратифікація Європейської Конституції

Процес легітимації Конституції для Європи в різних країнах Європи відбувався різними шляхами. Одні країни ратифікували Конституцію парламентським голосуванням, інші через всенародний референдум.

У 2004 році Конституцію ЄС ратифікували дві держави. Першою стала Литва, парламент якої 11 листопада ратифікував цей важливий документ. Другою ратифікувала Конституцію Угорщина.

12 січня 2005 року Конституцію ЄС більшістю голосів схвалив Європейський Парламент. У цьому ж році документ ратифікували Словенія та Іспанія.

Коли Конституцію ратифікували вже 9 країн (Австрія, Греція, Італія, Іспанія, Литва, Німеччина, Словаччина, Словенія, Угорщина), відбулися референдуми у Франції та Нідерландах – країнах-засновницях ЄС, на яких виборці рішуче відмовились підтримати Європейську Конституцію.

У підсумку ратифікація Конституції для Європи була провалена. Це сталось через те, що країни-засновниці, які не схвалили документа, побоювались, що ратифікація Конституції ЄС може стати підставою для забезпечення юрисдикційної першості Європейської Конституції перед конституціями держав-членів ЄС.

Новим керівним документом стала Лісабонська угода або Договір реформування (підписано 13 грудня 2007 року; угода набрала чинності 1 грудня 2009 року) – нова базова угода щодо принципів функціонування Європейського Союзу [7].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Корнієнко В. О. В пошуках консолідації українського суспільства: національна ідея чи політичний ідеал [Текст] / В. О. Корнієнко // Нова політика : науково-публіцистичний журнал.— 2000. — № 4.— С. 47-52.
2. Терещенко О. Конституція ЄС: прорив чи провал? [Ел. Ресурс] / О.Терещенко. – Режим доступу: <http://www.yur-gazeta.com/ru/oarticle/1662/>
3. Міністерство юстиції. Конституція для об'єднаної Європи [Ел. ресурс] / Режим доступу: <http://old.minjust.gov.ua/6587>
4. Хартія Європейського Союзу про основні права 2000р.: причини прийняття, порядок розробки, подальші перспективи. Структура і зміст Хартії [Ел. ресурс] / Режим доступу: <http://studies.in.ua/pravo-es/2145-hartya-yevropeyskogo-soyuzu-pro-osnovn-prava-2000-r.html>
5. Основи європейської інтеграції. Договір про Європейський Союз [Ел. ресурс] / Режим доступу: http://pidruchniki.com/2015101166768/politologiya/dogovir_pro_yevropeyskiy_soyuz
6. Корнієнко В.О. Україна в Європі і світі: навчальний посібник/В.О. Корнієнко. – Вінниця:ВНТУ, 2017. – 149с.

7. Авраменко В.В. Проблеми легітимації Конституції ЄС у Французькій республіці в контексті національної безпеки [Ел. Ресурс] / В.В.Авраменко. – Режим доступу: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/viewFile/654/613>

Кушнір Анастасія Володимирівна – студентка групи 2СІ-156 кафедри автоматики та вимірювальної техніки факультету комп'ютерних систем і автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, fkca.2ci15.kav@gmail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Anastasiia Kushnir – gr.2SE-15 Faculty of computer control systems and automatic, Vinnitsa national technical university, Vinnitsa, fkca.2ci15.kav@gmail.com

Supervisor: **Valeri Kornienko** – Ph.D., Doctor of Political Science, National Pedagogical political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Science, the city of Vinnitsa.